با نام و یاد خالق دارو

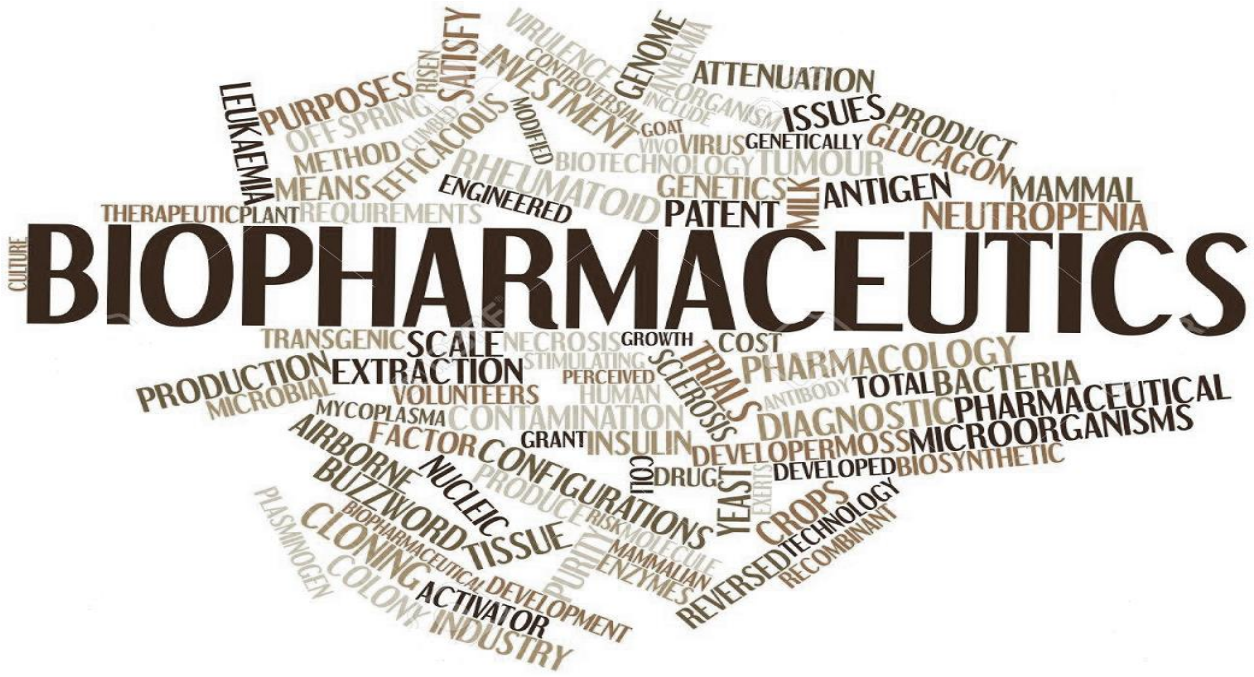

جلسه چهاردهم

محاسبات دفع ادراری دارو

پیاده سازی و تایپ

علی خادم لو

۹۷/۸/۱۵

دکتر روییني

فهرست عناوین

روش دفع ادراری

* این جزوه ممکن است حاصل ویرایش و بازنویسی جزوه دانشجویان ورودی ۹۰، ۹۲ و یا ۹۳ باشد!

jozve94tums

تحلیل داده های ادراری (analysis of urine data)

تعیین ثابت سرعت حذف سراسری بدون گرفتن نمونه خونی وبه کمک نمونه ادراری (برای دارو های یک بخشی وریدی) از مهمترین اهداف ما در این جلسه است.

ما نمیتوانیم با استفاده از گرفتن نمونه خونی ثابت سرعت حذف ادراری را بدست اوریم و فقط میتوانیم به ثابت سرعت حذف سراسری دست یابیم.

برای تحلیل ادراری یک دارو و رسیدن به ثابت سرعت حذف سراسری آن از این راه دو شرط زیر باید برقرار باشد:

۱- دارو بصورت دست نخورده (حداقل ۱۰-۱۵٪ دوز تجویزی) دفع ادراری داشته باشد.
۲- امکان اندازه گیری غلظت دارو با دقت کافی در ادرار وجود داشته باشد . پس دارو باید تاحدی هیدروفیل باشد تا غلظت ادراری قابل اندازه گیری ایجاد کند.

نکته اینجاست که دارو در ادرار تغلیظ می شود بنابراین اندازه گیری دارو در ادرار آسان است .

همچنین متابولیت های بسیاری از دارو ها از طریق ادرار دفع شده که میتوان از این طریق دفع ادراری را محاسبه کرد

دفع ادراری دارو از کینتیک درجه اول تبعیت می کند که همانطور که می دانیم فرمول محاسبه به روش های ذیل می باشد :

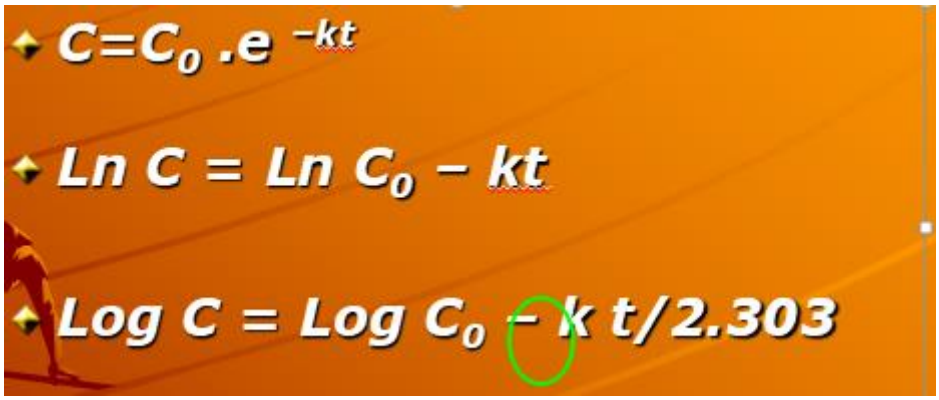

همانطور که در نمودار زیر مشاهده می کنید پارامتر سرعت دفع ادراری دارو در برابر زمان نشان داده شده است

اگه نیم عمر یک دارو ۱ ساعت باشد حدود ۶ ساعت طول می کشد تا از بدن دفع شود

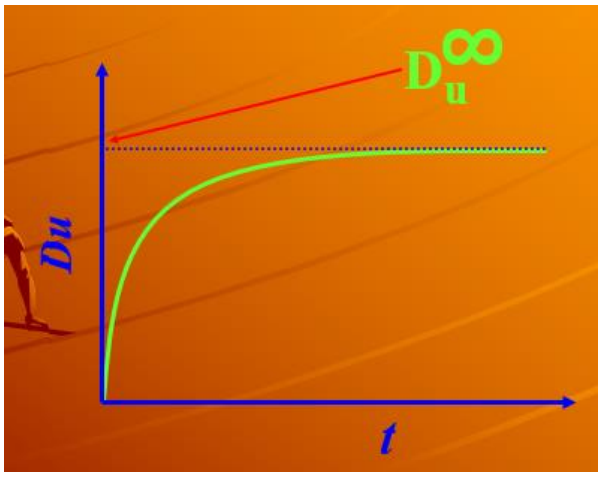

U = مقدار داروی موجود در ادرار و بی نهایت زمانی که دارو از بدن حذف می شود می باشد .

به طور مثال 100mg دارو را به صورت وریدی تجویز می کنیم که ۷۰٪ آن به صورت ادراری دفع می شود .

در اینجا برابر D_u^{∞} 70mg و بی نهایت برابر ۷ می باشد

اگر یک ساعت از تجویز دارو گذا شته با شد 50mg دارو دفع شده که ۷۰٪ ان به صورت ادراری دفع شده پس 35mg دفع ادراری داریم

بعد از ۷ ساعت تقریبا به صورت عملی دارویی در بدن باقی نمانده و دارو حذف شده است

روش های اندازه گیری ثابت سرعت حذف ادراری:

۱-روش سرعت دفع ادراری (exertion rate)

۲- روش مجموع-تفاضل (sigma_minus)

۱– روش سرعت دفع ادراری:

$$dD_u/dt = k_r D_b$$

سرعت لحظه ای دفع ادراری

$$dD_h/dt = k_h D_b$$

سرعت لحظه ای دفع کبدی

D_b=مقدار داروی موجود در خون

اگربجای Kr از Kکبدی استفاده کنیم سرعت دفع کبدی اندازه گیری میشود.

ثابت سرعت سراسری ثابت سرعت کلیوی + ثابت سرعت کبدی+ثابت سرعت ریوی+ثابت سرعت صفراوی+...

درجلسات قبل دیده بودیم:

$$dc/dt = k.c$$

Kr برابر با ثابت سرعت حذف کلیوی می باشد

برای به دست آوردن رابطه زیر از روش زیر استفاده می شود

$$dD_u/dt = k_r D_b$$

$$D_b = D_b^0 e^{-kt}$$

$$dD_u/dt = k_r D_b^0 e^{-kt}$$

$$\text{Log } dD_u/dt = \text{Log } k_r D_b^0 - kt/2.3$$

از عرض از مبدا رابطه زیر برای به دست اوردن k renal و از شیب رابطه برای به دست اوردن K t ثابت سرعت حذف سراسری استفاده می شود .

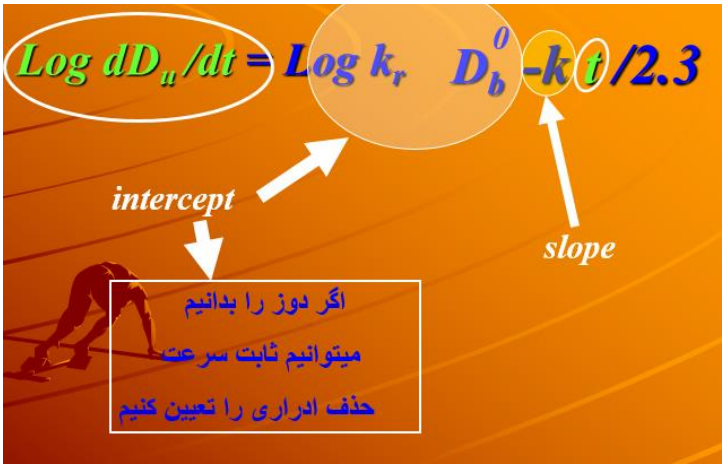

همانطور که مشخص است با رسم نمودار بصورت نیمه لگاریتمی عرض از مبدا عبارت ، $K_rD_b^0$ و شیب نمودار $K/2.303$–خواهند بود.

درصد دفع ادراری $=K_{سراسری}/K_r$

بنابراین میتوان ثابت سرعت حذف غیرادراری را نیز از اختلاف این دو بدست اورد:

$K_t-K_r=K_{non-renal}=K_h$

با افزایش فواصل اندازه گیری از یک طرف بعلت از دست دادن قسمتی از داده ها خطا افزایش میابد اما از سوی دیگر با افزایش فاصله زمانی و درنتیجه افزایش حجم ادراری ، حجم ادرار باقیمانده در مثانه در برابر این حجم قابل صرف نظر میشود و درنتیجه خطا کاهش میابد .

از انجاکه سرعت لحظه ای را نمیتوان اندازه گیری کرد به جای dDu/dt از $\Delta Du/\Delta t$ استفاده میکنیم ؛ یعنی سرعت متوسط حذف ادراری بجای سرعت لحظه ای دفع ادراری محاسبه میشود.

t_{mid} =مجموع دوزمان/۲

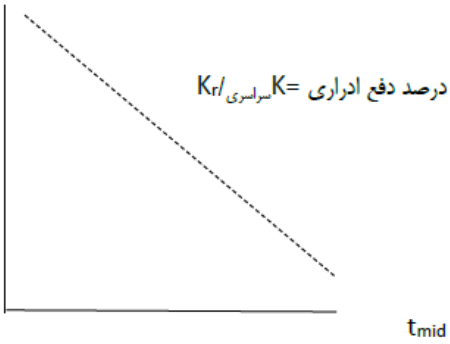

- همینطور باید این نکته رو بدانیم که خط غلظت ادراری و غلظت پلاسمایی دارو موازی هستند زیرا شیب خط برابر ثابت سرعت حذف سراسری می شود .

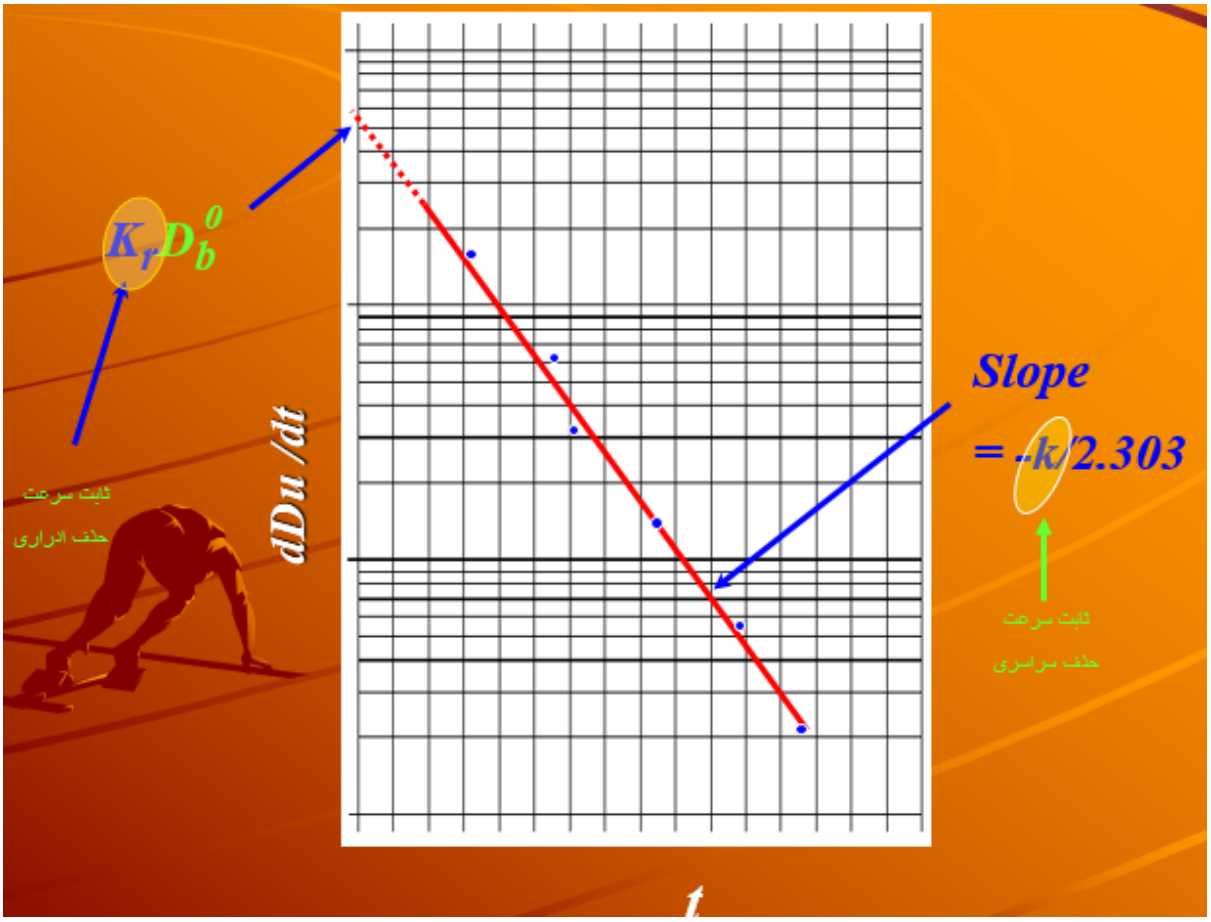

مسئله :

ما 1000 mg از یک دارو را به صورت وریدی تجویز می کنیم . غلظت های به دت امده به قرار زیر است

1000 mg iv dose injected

Time (h)	Cp (µg/ml)	ΣDu (mg)
0.25	4.2	160
0.5	3.5	300
1.0	2.5	500
2.0	1.25	750
4.0	0.31	908
6.0	0.08	954

برای رســـم نمودار دارو بر روی کاغذ نیمه لگاریتمی باید از $\Delta Du/\Delta T$ بر روی محور عمودی و (tmid) بر روی محور افقی استفاده کنیم

همانطور که می دانیم سه سیکل در کاغذ نیمه لگاریتمی تعریف می شد که در این غلظت ها یک سیکل از ۰,۰۱ تا ۰,۱ و یک سیکل از ۰,۱ تا ۱ و سیکل دیگر از ۱ تا ۱۰ می باشد

1000 mg iv dose injected

Time (h)	ΔT (h)	T-midpoint (h)
0.25	0.25-0=0.25	(0.25-0)/2=0.125
0.5	0.5-0.25=0.25	(0.5+0.25)/2=0.37
1.0	1.0-0.5=0.5	(1.0+0.5)/2=0.75
2.0	2.0-1.0=1.0	(2.0+1.0)/2=1.5
4.0	4.0-2.0=2.0	(4.0+2.0)/2=3.0
6.0	6.0-4.0=2.0	(6.0+4.0)/2=5.0

حال اختلاف غلظت در زمان های مختلف را حساب می کنیم

Σ Du (mg)	ΔDu (mg)
160	160-0=160
300	300-160=140
500	500-300=200
750	750-500=250
908	908-750=158
954	954-908=46

بعد از ۶ ساعت ۹۵,۴ درصد دارو از طریق ادرار دفع شده

Tmid(h)	ΔDu	ΔT (h)	ΔDu/ΔT
0.125	160	0.25	160/0.25
0.375	140	0.25	140/0.25
0.75	200	0.5	200/0.5
1.5	200	1.0	200/1.0
3.0	158	2.0	158/2.0
5.0	46	2.0	46/2.0

پس :

Tmid(h)	ΔDu/ΔT
0.125	640
0.375	560
0.75	400
1.5	250
3.0	79
5.0	23

رسم بر روی کاغذ نیمه لگاریتمی

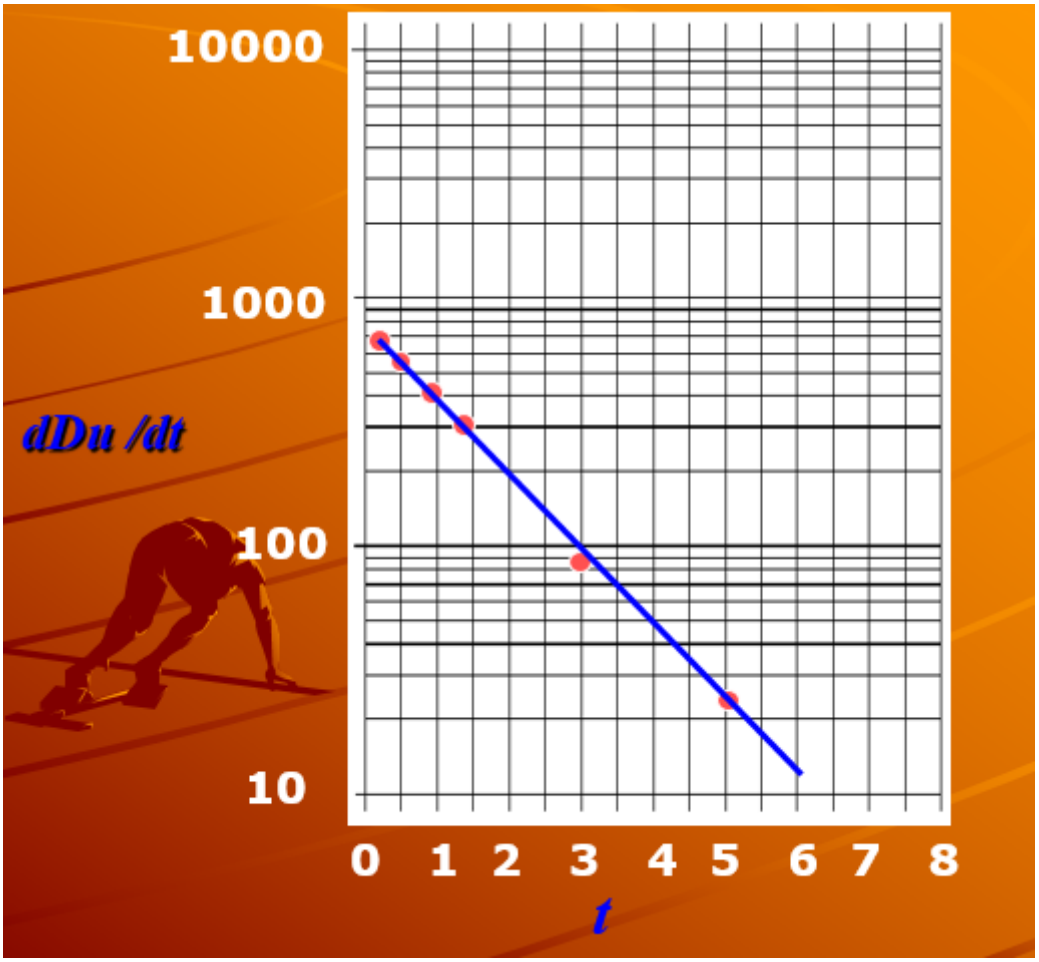

سپس شیب را حساب می کنیم تا ثابت سرعت حذف سرا سری به د ست بیاید و بدین ترتیب ثابت سرعت حذف کلیوی نیز محاسبه می شود

$$Slope = \frac{\log Y_2 - \log Y_1}{t_2 - t_1}$$

$$Slope = \frac{1.7-2.3}{4-2} = -0.3$$

$$k = -slope \times 2.3 = 2.3 \times 0.3 = 0.69\ h^{-1}$$

$$t_{1/2} = 0.693/k = 0.693/0.69 = 1\ h$$

$$D_0 k_r \sim 650$$

$$1000 \times k_r \sim 650$$

$$k_r = 0.65\ h^{-1}$$

$$k_{nr} = 0.69 - 0.65 = 0.04\ h^{-1}$$

$$\%\ renal\ elimin. = 0.65/0.69 = 95\%$$